

برابری با سرانه

اوگاندا و سنگال در صورت حذف نفت از اقتصاد ایران!

گزارشی از سومین جشنواره کارآفرینی در دانشگاه صنعتی شریف

سومین جشنواره کارآفرینان در دانشگاه صنعتی شریف و پس از یک وقفه یکساله برگزار گردید جشنواره های اول و دوم در سالهای ۸۲ و ۸۳ برگزار شده بود. در نمایشگاه جشنواره امسال بیش از ۴۰ شرکت کارآفرین به معرفی فعالیت‌های خود پرداختند در مراسم افتتاحیه این جشنواره دکتر ملک تبار معاون وزیر کار و امور اجتماعی و مهندس ترکان همچنین دکتر سهراب پور رئیس دانشگاه صنعتی شریف، دکتر مشایخی دبیر انجمن فارغ التحصیلان این دانشگاه حضور داشتند که به بیان نقطه نظرات خود پرداختند این مراسم در محل سالن تربیت بدنی دانشگاه برگزار شد. در این مراسم یکی از کارآفرینان اظهار داشت که اگر نفت از اقتصاد ایران حذف شود سرانه کشور ما به اوگاندا و سنگال نزدیک خواهد شد.

دستاورد در کشور داشته باشیم. انجمن این جشنواره را با هدف رسیدن به این چشم انداز آغاز کرده است و در حال برداشتن گام‌های اولیه است. دکتر مشایخی در پایان سخنرانی خود خبر از برگزاری مسابقه طرح تجاری برای اولین بار در دانشگاه شریف را داد. در ادامه این مراسم دکتر سهراب پور رئیس دانشگاه صنعتی شریف به ایراد سخن پرداخت سهراب پور ضمن اشاره به اینکه کارآفرینی بحث جدیدی در دانشگاه‌ها و سازمان‌ها است تصریح نمود که در برنامه‌های استاندارد آموزشی ما دروسی که دانشجویان را با بحث کارآفرینی،

کسب و کار و اشتغال آشنا کند وجود ندارد وی افزود: چند سالی است که این موضوعات در دانشگاه صنعتی شریف ترویج می‌شود و این جشنواره کمک زیادی در این زمینه خواهد کرد. رئیس دانشگاه صنعتی شریف در ادامه سخنان خود مرحله بعد از کارآفرینی را مراکز رشد دانست و در مورد مرکز رشد دانشگاه شریف گفت: این مرکز از فارغ التحصیلان جوان و کسانی که ایده‌های تجاری دارند حمایت می‌کند به طوری که در حال حاضر ۳۰ شرکت در مرکز رشد شریف فعال هستند.

سهراب پور پارک‌های فناوری را به عنوان آخرین مرحله از این چرخه نام برد و گفت: پارک فناوری که ما با آن در ارتباط هستیم پارک فناوری پردیس وابسته به مراکز فناوری‌های ریاست جمهوری است امیدواریم که شرکت‌های فعال در مرکز رشد پس از مدتی بتوانند به این پارک فناوری منتقل شوند. رئیس دانشگاه صنعتی شریف در پایان سخنان خود از افتتاح پارک فناوری در آذرماه خبر داد.

در این مراسم دکتر ملک تبار معاون وزیر کار و امور اجتماعی در امور کارآفرینی طی سخنانی گفت: در حال حاضر ۱۴ درصد از بیکاران موجود در جامعه را فارغ التحصیلان دانشگاه‌ها تشکیل می‌دهند و معاونتی تحت عنوان معاونت برنامه‌ریزی منابع انسانی و توسعه کارآفرینی در وزارت کار تشکیل شده است. ملک تبار افزود: کارآفرینی یک بحث نظری دارد که

در دانشگاه‌های ما جریان دارد و یک بحث کاربردی هم دارد که ما در وزارت کار و امور اجتماعی و از طریق کارآفرینی اشتغال دنبال می‌کنیم. معاون وزیر کار به یک مدل هرمی به شکل ۳ لایه اشاره کرد و گفت: در لایه پایین این هرم ۵ تا ۸ میلیون نفر جوانی کار وجود دارد وی افزود: دکتر جهرمی وزیر کار لایه نازک تری تحت عنوان کارآفرینان مطرح کردند که حدود ۵۰۰ هزار نفر را شامل می‌شوند این افراد باید در جهت راه‌اندازی بنگاه‌های کسب و کار شناسایی شوند. در لایه بالاتر شرکت‌های مشاوره و توسعه کارآفرینی حضور دارند که وظیفه مشاوره، حمایت و راهنمایی کارآفرینان را برعهده خواهند داشت. ملک تبار در پایان سخنان خود از پیشنهاد نام گذاری روز سوم اردیبهشت ماه به عنوان روز ملی کارآفرینی خبر داد.

پس از سخنرانی دکتر ملک تبار یکی از کارآفرینان و فارغ التحصیلان دانشگاه به ایراد سخن پرداخت. دکتر نایبی که در زمان تحصیل در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد شاگرد اول رشته برق دانشگاه شریف شده بود طی سخنانی اظهار داشت: در حال حاضر حرکت‌های مطلوبی آغاز شده تا دانشجویان فقط به یادگیری درس نپردازند و نوشتن طرح تجاری و تجارت را نیز یاد بگیرند و بدانند که چگونه باید اشتغال ایجاد کنند. نایبی ایجاد دانشکده مدیریت اقتصاد را اقدامی مثبت ارزیابی نمود.

وی وضعیت کارآفرینی در کشور را تابعی از فرهنگ نهادینه شده بین مردم دانست و آن را در دیدگاه مردم ایران نسبت به موفقیت بیان نمود و گفت: در کشور آمریکا فورد که قهرمان ملی آن کشور شد ۵ کلاس بیشتر سواد ندارد یا ماتسوشیتا در ژاپن چند کلاس بیشتر سواد ندارد ولی بزرگترین کارآفرین قرن بیستم لقب گرفت وی افزود: در کشور ما تحصیل دانشگاهی و اخذ مدرک بالا اهمیت زیادی پیدا کرده است. نایبی این سوال را مطرح کرد که ایجاد یک بنگاه اقتصادی و ایجاد اشتغال در کشور ما دارای چه میزان اهمیت است؟

دکتر نایبی در بخش دیگری از سخنان خود گفت: پیش بینی سرانه ما برای سال ۲۰۰۶ مبلغ ۲۹۰۰ دلار است که این مبلغ بیشتر ناشی از نفت است و اگر نفت را از اقتصادمان حذف کنیم سرانه ما چیزی معادل کشور اوگاندا و سنگال خواهد بود. وی افزود: نفت

باعث شده که ما غافل شویم از اینکه بنگاه‌های اقتصادی هر کشور تاجه اندازه نقش اساسی و مهمی برای آنها دارند.

این کارآفرین افزود: نقش و وظیفه دولت در هر کشوری رشد بنگاه‌های اقتصادی خصوصی است در آلمان زمینس افتخار این کشور و در فنلاند نوکیا افتخار آن کشور است.

نایبی در بخش دیگری از سخنان خود گفت: بنگاه‌های بزرگ خصوصی موتور محرکه اقتصاد کشور است و این بنگاه‌ها موجب می‌شوند که بنگاه‌های کوچکتر پدید بیایند. در کشور ما هنوز بنگاه‌های اقتصادی بزرگ خصوصی وجود ندارد و ما نه تنها یک اصلاح در دیدگاه عمومی مردم مان نسبت به بنگاه‌های اقتصادی نیاز داریم بلکه باید در سطح دولتی هم در دیدگاه‌های خود تغییراتی بدهیم. وی

در پایان سخنان خود با اشاره به اصل ۴۴ قانون اساسی گفت: اگر اصل ۴۴ را آنگونه که مقام معظم رهبری اعلام کرده اند پیاده شود انقلابی در اقتصاد کشور رخ خواهد داد و بنگاه‌های خصوصی موفق بوجود خواهد آمد در مناقصات دولتی نباید اجازه حضور واحدهای دولتی داده شود ولی متأسفانه شاهدیم که در برخی جاها بدون برگزاری مناقصه واحدهایی به مجموعه‌های دیگر دولتی واگذار می‌شود و پرورش بخش خصوصی از نگاه متولیان حذف شده است.

نایبی تصریح کرد که اگر از سوی متولیان کلان کشور فضا برای فعالیت و توسعه بنگاه‌های کوچک خصوصی ایجاد نشود بدیهی است که صاحبان این بنگاه‌ها هر قدر تلاش بکنند در کسب نتیجه مطلوب موفق نخواهند بود و در کشور ما شرایط بگونه‌ای است که در بخش‌های دولتی زمینه مناسبی برای استفاده صحیح از استعداد افراد توأمند وجود ندارد و همچنین بخش‌های خصوصی نیز در گروه‌های چند نفره بیشتر به کار دلایی و واسطه‌گری می‌پردازند.

در حاشیه: پس از سخنان دکتر نایبی رئیس دانشگاه شریف طی سخنان کوتاهی گفت که دکتر نایبی در سخنان خود از فعالیت‌های تخصصی شان چیزی نگفتند ایشان از شاگردان ممتاز در زمان تحصیل بوده و کارآفرین خوبی هم هستند چرا که یک مجموعه ۳ نفری را به ۵۰۰ نفر رسانده و اشتغالی خوبی نموداند.

نظام ملی نوآوری و چشم انداز ایستاد بخش توسعه

نظام ملی نوآوری نظام ارتباطات، صنعت، دولت و دانشگاه است که بر این اساس ارتباط ارگانیک بین سطوح خرد و کلان پدید آورندگان نوآوریها و در نتیجه تحقق هم افزایی بین سرمایه گذاری های بخش دولتی و خصوصی مهمترین زیرساخت توسعه پایدار هر کشور است. مطالب فوق بخشی از سخنان دکتر مهدی فاتح راد رییس مرکز کارآفرینی و مرکز رشد فناوریهای پیشرفته دانشگاه صنعتی شریف می باشد، ایشان کارشناسی مهندسی برق خود را از دانشگاه صنعتی شریف اخذ کرده و دکتری رشته مدیریت سیستم ها را از دانشگاه تهران دریافت نموده است آنچه می خوانید حاصل گفتگوی ما با ایشان است:

■ در مورد فعالیت ها و عملکرد واحد تحت مدیریت خود توضیحاتی را بیان نمایید.

مهمترین مأموریت مرکز ما بعنوان یک مرکز رشد این است که ایده هایی را که گروهها یا شرکتهای نوپای خلاق دارند مورد بررسی قرار دهد و پس از پذیرفته شدن امکاناتی از جمله محل استقرار، تجهیزات اداری و رایانه ای، شبکه ای، آموزشهای مورد نیاز و ... در اختیار آنها قرار دهد. تا افراد در جهت بالفعل کردن ایده خود بکوشند و با استفاده از این فرصت که ریسک آنها را کاهش می دهد کم کم به سوی یک شرکت پیشرفته حرکت نمایند همچنین اگر مشاوره های اداری، مالی، حقوقی و بازاریابی و ... نیاز داشته باشند توسط مرکز ما ارائه می شود. باید توجه داشت که موضوع مراکز رشد در دنیا به شکل گسترده ۳۰ سال است که مطرح شده و در کشور ما، ۳ الی ۴ سال است که موضوعیت پیدا کرده، بر این اساس ما و همکاران تلاش می کنیم تا نحوه اداره این مرکز بتدریج بهتر گردد البته ما نیاز به حمایتهای قانونی را نیز حس می کنیم که در بخش مربوط توضیح بیشتری را ارائه خواهم داد. شایان ذکر است در این مرکز بیشتر سعی می کنیم در حوزه های فناوری های پیشرفته شامل ICT، نانو تکنولوژی، بایو تکنولوژی، هوافضا، بهینه سازی

مصرف انرژی، اپتیک و لیزر و مواردی از این دست بتدریج به سمت ایجاد صنعت پرویم که نهایتا صنعتی رقابت پذیر در سطح ملی و نهایتا فراملی داشته باشیم.

■ مفهوم کارآفرینی از دیدگاه شما چیست؟

این تعریف از دو دیدگاه قابل بررسی و بیان است، از یک دیدگاه، هدف از تعریف، بیشتر تبیین کارکرد و اثرات کارآفرینی است و از آن نشانه ها می خواهیم به آن پدیده و موضوع پی ببریم. گاهی نیز متمرکز بر خود موضوع می شویم که بنده به هر دو شکل تعریف را مطرح می کنم اگر تمرکز ما روی خروجی ها باشد کارآفرینی فعالیتی است که در نتیجه آن باید ارزش توام مادی و معنوی به وجود بیاید که این ارزش می تواند ابتدا برای فرد و گروه و در نهایت در سطح ملی و یا حتی فراملی تاثیر بگذارد. همچنین یکی دیگر از نتایج کارآفرینی به نوعی ایجاد اشتغال پایدار است از منظری دیگر کارآفرینی شناسایی و خلق فرصتها برای تبدیل ایده ها به خروجی های ارزشمند برای جامعه و افراد می باشد که این فعالیت با استفاده از هم افزایی منابع دانشی و غیردانشی در کایه سطوح سیاستگذاری، سازمانی و کسب و کار صورت می گیرد البته منابعی که ذکر شد بعضا بالقوه و بعضا بالفعل می باشد لذا پذیرش ریسک در فضای کارآفرینی

یک مساله ذاتی و درونی است.

■ نقش سازمانها و ارگانهای مختلف را در بستر سازی و ایجاد فرهنگ کارآفرینی و تسهیل آن چگونه ارزیابی می کنید؟

بنده صحبت خود را با یک موضوع مهم آغاز می کنم و آن نظام ملی نوآوری می باشد این نظام، ارتباطاتی بین سطوح خرد و کلان جامعه جهت تحقق مستمر نوآوری (تکنولوژیک) به وجود آورده که تعامل آنها به هم افزایی سرمایه گذاری های بخش عمومی و خصوصی منجر می شود که این نوآوریهای تکنولوژیک مستمر، معیار سنجش بهره وری جامعه و نهادهای آن است. در این نظام هر قدر سازمانها و نهادهای (چه خصوصی و چه دولتی) ارتباطات بهتر و موثرتری را با هدف یاد شده برقرار کنند فضای مناسبتری آماده می شود تا کشورمان را در سطح ملی و فراملی بعنوان یک کشور توسعه یافته مطرح نماییم و فضای کارآفرینی بویژه کارآفرینی مبتنی بر فناوریهای پیشرفته در کشورمان ایجاد شود. صحبت از نیازهای حمایتی شده به عنوان مثال به مورد مالکیت معنوی اشاره می کنم که در حال حاضر در مجلس شورای اسلامی در حال بررسی برای تصویب است. بر این اساس اگر کسی ایده جدیدی داشت باید از آن

حمایت شود تا بتواند طرح خود را ارائه کند و بداند که قانون از آن حمایت می کند این وظیفه نهاد کلان سیاست گذار است. در یک مقیاس کوچکتر یک مرکز کارآفرینی وظیفه دارد از صاحبان ایده جدید حمایت کند تا ایده خود را به سوی نتیجه و محصول ببرد و با امنیت و آسودگی خاطر نگران از دست رفتن ایده خود نباشند. ما در مرکز کارآفرینی دانشگاه مسابقه ای را تحت عنوان "مسابقه طرح تجاری شریف" است شروع کرده ایم تا در طول یک سال کسانی که ایده دارند مطرح نمایند تا با کمک ما این ایده ها از حالت خام به پخته تبدیل شود این مسابقه دارای مراحل مقدماتی، نیمه نهایی و نهایی است و طرحهایی را که قابلیت اجرایی شدن دارد برای آنها سرمایه جذب می نمایم و این موضوع بصورت فرایندی می باشد. در سطح کسب و کار و کوچک نیز افراد باید با انگیزه های خودشان تحمل ریسک و صرف انرژی مسیری را برای خودشان پیدا کنند. در یک سطح کلان دیگر ما بحث اصل ۴۴ قانون اساسی را داریم که فضای مطلوبی را ایجاد می کند این فضا باید حمایت بیشتری شود و در سطح میانی مراکز کارآفرینی و رشد باید بیشتر حمایت شود تا فضای کلان در این بخش اجرایی تر شود و بالاخره به بخش خصوصی برسد. از فضای در حال گسترش WTO نیز نباید غافل شد.

رشد و توسعه انکوباتورها چه نقشی در توسعه صنعتی کشور می تواند داشته باشد؟ در این راستا چه اقداماتی نموده اید؟ و چه برنامه هایی در این رابطه دارید؟

البته در بخشی از سخنان خود اشاره کردم که باید در فضای توسعه فناوری بویژه فناوریهای پیشرفته به سوی صنعت حرکت کنیم و مراکز رشد باید موجب شوند تا صنعتی پویا، رقابت پذیر و دارای مزیت رقابت استراتژیک، ارزش آفرین و اشتغال آفرین برای جامعه به وجود بیاید اگر ما به سطوحی که در کارآفرینی وجود دارد و به آن اشاره کردم همچنان به زنجیره ارزش کارآفرینان توجه کنیم می توان به نتیجه مطلوبی رسید منظوم از زنجیره ارزش و عوامل آن مواردی چون ایده، فرصت، تحقیقات جهت دار و کاربردی، نمونه سازی، تجاری

سازی و تولید و از طرفی به پشتیبانان علمی و فنی این کار باید توجه شود یعنی به آموزشها، تحقیقات، مشاوره هایی که نیاز است توجه تا از ارتباط مواد این زنجیره ارزشی را که بیان کردم حمایت کند بدین ترتیب ما به مدلی می رسیم که حالت ۳ بعدی دارد، از یک طرف سطح نهادها را در فضای کلان، میانه و خرد داریم و از طرفی در بخش عملی و اجرایی یک زنجیره ارزش داریم که شامل ایده تا تجاری سازی و تولید را در بر می گیرد در بعد سوم نیز پشتیبانان ترویجی، آموزشی و مشاوره ای را، در این فضای ۳ بعدی هدف نهایی ما این است که ایده های جدید، گروههایی را که به دنبال کارآفرینی هستند، کم کم از آنها شبکه ای ایجاد شود و این شبکه ها با لحاظ قانون مالکیت معنوی بتوانند از مزیتهای هم استفاده کنند و در ایجاد یک تحول مهم هر کدام نقشی را ایفا نمایند و از آنها حمایت صورت بگیرد و به مرور از درون این شبکه ها، صنایع مختلف رقابت پذیر پدید بیاید.

خود ما در دانشگاه صنعتی شریف چنین زنجیره ای را در نظر گرفته ایم و در دیگر کشورها نیز چنین تجربه ای وجود دارد. اگر ما مرکز کارآفرینی را به عنوان یک مرکز رشد مجازی تصور کنیم که استقرارش در آن نیست و بیشتر افراد و گروهها در آن آموزش داده می شوند، سپس در یک گام جلوتر مراکز رشد را بینیم که گروههای مختلف در آن ایده های خود را مطرح می کنند و اگر پذیرفته شد در آنجا مستقر می شوند و حالت نیمه حرفه ای دارد همچنین مرحله نهایی که پارکهای فناوری هستند که اوج تجاری شدن و سطح بین المللی شدن در آن وجود دارد، این زنجیره کمک می کند که افراد از یک محیط دانشگاهی و دانش منار به سوی صنایع و شرکتهای شبکه ای دانش منیان برویم که فعالیت آنها دارای مزیت هستند البته در زنجیره نهایی می توان به جای پارکهای فناوری، یا در ادامه شهرکهای صنعتی را نیز قرار داد. برای تحقق چنین زنجیره ای ما با پارک فناوری پردیس ارتباط نزدیک داشته و اتحاد استراتژیک داریم در واقع دانشگاه همکار پارک فناوری پردیس، دانشگاه صنعتی شریف است همچنین ما با سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران ارتباط نزدیک داریم و آنها این زنجیره را به رسمیت شناخته و

می خواهند در این بخش سرمایه گذاری کنند، همچنین تفاهم نامه ای با وزیر تعاون به امضا رسیده و با مجلس نیز ارتباطاتی داریم و قرار است از مرکز رشد حمایت شود، که این ارتباط با دفتر پژوهشهای مجلس برقرار شده و منتظر پاسخ هستیم وزارت کار نیز از ما طرحهایی خواسته و ارتباطاتی داریم نهایتاً اینکه برای رسیدن به نتیجه مطلوب، ۳ نوع جمعیت باید صورت بگیرد که عبارت است از جمعیت قلوب، جمعیت افکار و جمعیت برنامه ها، اگر این اتفاق بیافتد نظام ملی نوآوری تسهیل شده و این کلید حل مشکلات کشور است و به عبارتی مهمترین زیرساخت آن می باشد. شایان ذکر است دانشگاهی با خصوصیتی که بیشتر بیان شد در دنیا به عنوان دانشگاه نسل سوم یا دانشگاه کارآفرین تعبیر می گردد.

باید چرخه ای به وجود

بیاید که دانشگاه ظرفیتهای

آموزشی و پژوهشی را به سمت

توسعه کارآفرینی هدایت بکند و

از طرفی محصولاتی که توسط

شرکتهای مرتبط تولید می شود

برگشتی هم برای دانشگاه داشته

باشد و به نوعی هم اعتبار مادی

و هم معنوی برای طرفین داشته

باشد و در یک کلام دانشگاه،

کارآفرین باشد.

موانع رشد انکوباتورها در کشورمان چیست؟

یکی از مشکلات مربوط به قوانین است، شرکتهای که وارد مراکز رشد می شوند مشکل بیمه و مالیات

سازمانی و کسب و کارهای کوچک را در برگیرد.

نقش کارآفرینی سازمانی را برای توسعه کارآفرینی در کشور چگونه ارزیابی می کنید؟

این موضوع نکته ارزشمندی است، کارآفرینی سازمانی ذاتاً به نحوی است که به ما می گوید ما چگونه در فرایندهای سازمان تحول ایجاد کنیم که سازمان بهره وری بیشتری داشته باشد این سطح سازمان حلقه واسطی است بین سطح شرکتهای کوچک و متوسط و سطح کلان که با اشراف و تدبیر و باید با نگاه تحول گرا فعالیت کنند این نوع سازمانها می توانند مسائل کلان حقوقی و قانونی را جذب کرده و به درستی برای توسعه کارآفرینی بخش خصوصی جاری کنند و از طرفی به عنوان نماینده بخش خصوصی را

کاملاً منتقل نمایند این گونه سازمانها باید هوشمند بوده و از نظر قانونی حقوقی، دانش، مالی و اعتباری نیز پشتیبانی شود تا حصول نتایج سریعتر و آسانتر گردد.

برای حمایت از کارآفرینان چه قوانینی باید وضع شود؟

مسئله مالکیت معنوی که در مورد آن صحبت شد، تسریع در آن و همچنین اجرای آن امر مهمی است، در بحث صادرات باید شرکتهایی که فراتر از سطح ملی فعالیت می کنند مورد حمایت بیشتر قرار بگیرند که این نیاز به توجه بیشتر دولت و مجلس دارد البته تبدیل مرکز توسعه صادرات به سازمان توسعه و تجارت گام ارزشمندی در این زمینه است و باید جدی تر به آن دامن زده شود بحث قوانینی که امنیت سرمایه گذاری را در زمینه های جدیدی که بحث شد بیشتر نماید از موضوعات واجد اهمیت است به نظر من به پارکهای فناوری و مراکز رشد که ایجاد شده باید توجه بیشتری شده و با نظارت دقیق بخشی از تسهیلاتی را که اخیراً وزارتخانه هایی چون تعاون و کار واکتار می کنند از طریق این مراکز فناوری به بنگاههای کوچک و متوسط زود بازده واگذار شود.

برنامه های آینده مرکز کارآفرینی دانشگاه صنعتی شریف چیست؟

توسعه کمی و کیفی خدماتی که به شرکتهای ارائه می دهیم از اولویت برنامه های ما است که این خدمات از پذیرش این شرکتهای و ارزیابی آنها شروع شده و تا خدمات آموزشی و پژوهشی و مشاوره ای که به آنها ارائه می شود و دیگر خدمات ادامه می یابد. ما امیدواریم که خدمات خود را کارشناسی تر و توسعه یافته تر ارائه کنیم و عملاً به تدوین مدل ارائه شده کمک نماییم همچنین به سمت جلب سرمایه های مخاطره پذیر برویم ما مرکزی را با بانک ملت تأسیس کرده ایم که نام آن مرکز توسعه کارآفرینی نخبگان شریف است که بانک ملت در این زمینه پیشگام شده و امیدواریم سرمایه گذاران دیگری نیز مساعدت نمایند تا این مرکز را به عنوان محلی برای دریافت طرحها و تقسیم اعتبارات بین شرکتهای نوپای دانش بنیان داشته باشیم.